

EURÓPAI ÚT

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ÉS INTEGRÁCIÓ JEGYÉBEN

Az Országos Roma Önkormányzat lapja ■ V. évf. 4. szám

2015. ÁPRILIS ■ Ára: 390 Ft

Továbbra is: Nő az esély!

EURÓPAI ÚT

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ÉS INTEGRÁCIÓ JEGYÉBEN

Az Országos Roma Önkormányzat lapja ■ V. évf. 4. szám

2015. ÁPRILIS ■ Ára: 390 Ft

Továbbra is: Nő az esély!

EURÓPAI ÚT

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ÉS INTEGRÁCIÓ JEGYÉBEN

Az Országos Roma Önkormányzat lapja ■ V. évf. 4. szám

2015. ÁPRILIS ■ Ára: 390 Ft

*Továbbra is:
Né az esély!*

EURÓPAI ÚT

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ÉS INTEGRÁCIÓ JEGYÉBEN

Az Országos Roma Önkormányzat lapja ■ V. évf. 4. szám

2015. ÁPRILIS ■ Ára: 390 Ft

*Nemzetközi Roma Nap
Április 8.*

EURÓPAI ÚT

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ÉS INTEGRÁCIÓ JEGYÉBEN

Az Országos Roma Önkormányzat lapja ■ V. évf. 4. szám

2015. ÁPRILIS ■ Ára: 390 Ft

*Nemzetközi Roma Nap
Április 8.*

TARTALOM

KÖZÉLELETI TÜKÖR

Hidat építenek a munka világába –
Folytatódik a foglalkoztatási szövetkezet projektje 1

Vádak és tények: Betelt a pohár az ORÖ-nél!..... 3

„Reggelig csak mulatunk...”
Bangó Margitot köszöntjük 7

HAVI MÉRLEG 8–9

RIPORT

Opre Roma!
Az Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtár Roma napi rendezvénye..... 10

PÁLYÁZATI KIÍRÁSOK 12–13

RIPORT

Továbbra is Nő az esély! 14

KULTÚRA

A cigányok képe 2.
Mesterségek..... 17

ROMA MONITORING20–21

KULTÚRA

Tabu-szerelem 2.
Nyugaton a helyzet..... 22

HASZNOS IDŐ25

EURÓPAI ÚT
Az Országos Roma
Önkormányzat lapja

Alapító:
Farkas Flórián
Zárug Péter Farkas

Főszerkesztő:
Zárug Péter Farkas

Szerkesztőbizottság:
Hegedüs István
Dobóvári Ildikó
Dr. Granasztói György
Gyenes Ádám

Szerkesztő-főmunkatárs:
Dozsák Éva

Felelős kiadó:
Hegedüs István, az Országos
Roma Önkormányzat elnöke

Szerkesztőség címe:
Európai Út
1074 Budapest,
Dohány u. 76.
Tel.: (+36-1) 322-8903,
(+36-1) 322-8961
E-mail: titkarsag@oronk.hu

Terjeszti: Lapker Zrt.

Lapterv és nyomdai előkészítés:
L'Harmattan Könyvkiadó és
Terjesztő Kft.
Felelős vezető:
Gyenes Ádám
ügyvezető igazgató

Nyomdai kivitelezés:
Avaloni Nyomdaipari,
Reklámszolgáltató és
Kereskedelmi Kft.
Felelős vezető:
Anderle Lambert

Címlapfotó:
MTI fotó: Balogh Zoltán

europaiut@europaiut.hu
www.europaiut.hu
ISSN: 2063-1308

HÍDAT ÉPÍTENEK A MUNKA VILÁGÁBA – FOLYTATÓDIK A FOGLALKOZTATÁSI SZÖVETKEZET PROJEKTJE

A minisztériumi vizsgálat lezárultával célegyenesbe fordulhat az ötmilliárd forintos, Híd a munka világába elnevezésű, uniós modellnek szánt program. Farkas Flórián miniszterelnöki biztos szerint, bár számos kritika és támadás érte, ez a projekt valójában sikertörténet. Cigány vezetőik által koordinált és végrehajtott projektről van szó: cigány ember segíti a cigány embert – érvelt.

„Bebizonyosodott: minden politikai támadás megalapozatlan volt a program kapcsán, egyúttal méltatlan a magyarországi cigánysággal szemben” – jelentette ki Farkas Flórián miniszterelnöki biztos annak kapcsán, hogy lezárult a Foglalkoztatási Szövetkezet – Híd a munka világába elnevezésű projekt monitoring ellenőrzése. Az eljárást Balog Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője rendelte el. A tárcsa végül közölte: az adóhatóság nyomozati szervétől arról értesültek, az a költségvetési csalás ügyében nem lát okot a nyomozás megindítására. Egyúttal javaslatokat tettek a projektszervezet átalakítására, a hatékonyság és az átláthatóság érdekében. A program ezzel együtt folytatódik.

„Akik példátlan módon támadtak bennünket, azoknak az igazi problémájuk az volt, hogy ez a projekt valójában egy sikertörténet. Cigány vezetők által koordinált és végrehajtott projektről van szó: cigány ember segíti a cigány embert” – magyarázta Farkas Flórián, aki szerint készen állnak a szakmai egyeztetésekre az esetleges változtatásokról. Az úgynevezett

alternatív vizsgálóbizottság által is tolmácsolt támadások – jegyezte meg – ártottak az ügynek és a projekt megítélésének, noha még Henry Malosse, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke szerint is európai modellt lehet a program.

„A romák elszigeteltsége, a munka világából való véglegesenek tűnő kirekesztettségük, a problémák több évtizedes kezeletlensége, a néha fellángoló, más-kor csendesen izzó diszkrimináció a magyar társadalom közismert jelenségei. Ez a kezdeményezés nem csupán az első hazai, a romák foglalkoztatásának problémájára tényleges megoldá-

sokat kínáló program, hanem az EU-s tagállamok számára is példát jelent, nagyszabású, országos hatókörű társadalmi innováció” – fogalmazott a biztos.

A lényeg, hogy minél hamarabb teljesülhessen a kisebbségek pozitív diszkriminációját előíró uniós direktívára a kormány és az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) megállapodásában válaszul megfogalmazott, százezer roma foglalkoztatását meghatározó célkitűzés.

A lényeg, hogy minél hamarabb teljesülhessen a kisebbségek pozitív diszkriminációját előíró uniós direktívára a kormány és az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) megállapodásában válaszul megfogalmazott, százezer roma foglalkoztatását meghatározó célkitűzés. A projekt konkrét feladata, hogy Magyarországon létrejöjjön, illetve megkezdje tevékenységét egy új szociális gazdasági szereplő, a foglalkoztatási szövetkezet. Ennek tagjai azok a roma emberek, akik szeretnének kitörni az elszigeteltségből, családjukat munkájukból eltartani.

A programot az ORÖ, a Türr István Képző és Kutató Intézet, valamint a Nemzetgazdasági

Az országos szövetkezet központi és hét régiós irodája együttműködik majd az állami intézményekkel és a piaci szereplőkkel, elősegítve a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását.

Minisztérium konzorciuma közösen valósítja meg. A projektiroda szerint eddig csaknem tízezen jelentkeztek, közülük már ezerháromszáz embernek nyújtottak képzést szociális gazdasági ismeretekből, a lemorzsolódás aránya hat százalék alatt van. Tudatták azt is, befejezéséhez közeledik a foglalkoztatási szövetkezet hálózatának és infrastruktú-

rájának kiépítése, és indulás előtt áll további ezer résztvevő négyhónapos szakmai képzése.

Az elmúlt időszakban sokat támadott, összességében mintegy ötmilliárd forintos, részben uniós finanszírozású kezdeményezés keretében a személyre szabott – vagyis a hátrányos helyzetűek egyéni igényeire, lehetőségeire is figyelő – munkaerő-piaci szolgáltatások szervezeti és tartalmi kereteit is kialakították. Az országos szövetkezet központi és hét régiós irodája együttműködik majd az állami intézményekkel és a piaci szereplőkkel, elősegítve a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását. Elkészült a rendszer alapmodellje is, amely keretében e célok megvalósíthatók a kiképzett mentorok segítségével.

A „fizikai befejezés” határideje idén október 31-e, ezt követően a beszerzett eszközöket és ingatlanokat a szövetkezet megkapja

használatra a projektgazda ORÖ-től. A rendszer felépítésével megszerzett tudás és tapasztalat, a működéshez szükséges informatikai és számviteli háttér szintén megmarad a szövetkezetnél – többek között annak érdekében, hogy az idén november elsején induló közérdekű gazdasági szolgáltatás fenntartható maradjon a projekt befejezését követően.

A projektiroda szerint végeredményben több tízezer roma ember számára nyújthat megélhetési és egzisztenciális biztonságot ez az innovatív vállalkozás, mindez a munkán túl önbecsülést és az elszigeteltség felszámolását is jelentheti. Az említett képzéseken túl a szövetkezet szervezeti keretet biztosít a tagok számára a munkaerőpiacra lépéshez, kapcsolatot tart a munkaerő-piac szereplőivel, munkalehetőséget biztosít, teljes körűen ellátja a résztvevők adminisztratív teendőit. Mindemelllett szociális támogatást nyújt és elősegíti a közösségépítést, így a társadalmi integrációt. A szövetkezet tagja ezen túlmenően jogosult egészségügyi szolgáltatásra, továbbá befizetik az egészségügyi és a nyugdíj-járulékát, valamint a személyi jövedelemadóját. A folyamatos munkalehetőségen túl a szervezet érdekérvényesítő ereje – hiszen várhatóan több tízezer tagot számlál majd – is sokat nyomhat a latba.

Megkezdődött immár a projekthez kapcsolódó, országos workshop-sorozat is, az első állomás Balassagyarmat volt, ahol a régió vállalkozásai az észak-magyarországi iroda szervezésében, munkaadói találkozón mondták el foglalkoztatási igényeiket, szempontjaikat. Rákos Mártonné, a Híd a munka világába regionális irodavezetője szerint az elmúlt hónapokban több ezer halmozottan hátrányos helyzetű potenciális munkavállalóval vették fel a kapcsolatot, ezzel párhuzamosan kapcsolatot építettek ki a környék legnagyobb állami tulajdonú vállalataival, önkormányzataival, a mezőgazdaság és az ipar jelentős szereplőivel. A helyi munkaadók több ezer roma szövetkezeti dolgozó foglalkoztatására nyitottak, derült ki Balassagyarmaton. ■

KD

VÁDAK ÉS TÉNYEK: BETELT A POHÁR AZ ORÖ-NÉL!

Rövid közleményt adott ki az Országos Roma Önkormányzat sajtóosztálya április 17-én, amely szerint „méltatlan és igaztalan vádaskodásaik miatt megbízást adott dr. Futó Barnabás ügyvédi irodájának Vajda László, Lakatos Oszkár és Makai István ellen a büntetőjogi és polgári peres eljárások megindítására.”

■ Az Országos Roma Önkormányzat és egykori vezetője, Farkas Flórián ellen immár második hónapja zajlik politikai hadjárat mind az LMP, mind a roma képviselők egy csoportja által, akiknek vádjait a sajtó nagyobb része ellenőrizetlenül és minden kritika nélkül, szinte tényként közöl.

Az eddig elhangzott vádak közül Balog Zoltán miniszter vizsgálatára mindössze két közbeszerzésnél állapítottak meg szabálytalanságokat a *Híd a munka világába* projekten belül – a miniszter további vizsgálatokat rendelt el ezen ügyekben, ám mindenütt másutt a hivatalos adatok szerint úgy tűnik „fele sem igaz” játékot űznek az ORÖ-vel és egykori elnökével.

Pedig a vádak nagyon súlyosak: hűtlen kezelés, kettős könyvelés, sikkasztás, pazarló gazdálkodás és még ki tudja mi? Pedig az ORÖ, és a *Híd a munka világába* projekt vezetése rendre adott ki cáfoló közleményeket, rendre próbáltak maguknak és cáfolatuknak helyet kikönyökölni a médiában, de semmi! Vagy ezek kapcsán az érintett médiumok inkább még kétszer megismételték a korábbi vádakot – hadd romboljunk a kormányon ezen a fronton is.

A legtöbb médium – tisztelet a kivételnek – úgy harsogta a vádat, hogy még csak meg sem kereste az érintetteket. Akik igen, azok

mind választ is kaptak kérdéseikre, betekintést kaptak a vádakkal kapcsolatos okiratokba. Április 10-én pedig a hivatal szinte nyílt napot tartott, ahol a korábban ORÖ-höz forduló médiumoknak sajtóbeszélgetést szerveztek. Bárki bármit kérdez-

hetett, ami az ORÖ anyagi működésével volt kapcsolatos, és a gazdálkodásért felelős Bence Gáborné, valamint a hivatalvezető Dobóvári

Április 10-én pedig a hivatal szinte nyílt napot tartott, ahol a korábban ORÖ-höz forduló médiumoknak sajtóbeszélgetést szerveztek.

Ildikó mindenre válaszolt, a kérdésekkel kapcsolatos hiteles dokumentumokba betekintést engedtek.

Az Index, a Magyar Hírlap, a Lánchíd Rádió munkatársai mellett, valamint a Demokrata részéről Bándy Péter kollégámmal én is részt

... szinte kézzelfoghatóvá vált, milyen az, amikor egy médiahengerrel szemben egy hivatal, és annak vezetői próbálják igazságukat elmondani, ám a politikai megrendelések és a prekonceptiós médiafelületek ezeket rendre kiszorítják.

vettem e sajtókerekasztalon. Hát bizony elképesztő kontrasztot láttunk a vádak és a valóság között, és szinte kézzelfoghatóvá vált, milyen az, amikor egy médiahengerrel szemben egy hivatal, és annak vezetői próbálják igazságukat elmondani, ám a politikai megrendelések és a prekonceptiós médiafelületek ezeket rendre kiszorítják. Vagy csak egyszerűen a hír/nem hír kérdése kapcsán inkább tartja

fontosabb közölni az érdekes vádat, mintsem az unalmas igazságot.

Nézzünk néhány elképesztő példát:

A sajtóban megjelent vádak szerint az ORÖ a közmunkaprogramjában részt vevők közül több embernek számolt el magas útiköltségeket úgy, hogy azt a címzettek végül meg sem kaphatták. Az összegek több százézes vagy milliós tételek voltak, némely vád szerint 80-90 millió forint. A tételt felsoroló listán volt olyan is, aki papíron 990 ezer forintot

kapott utazási költségtérítésként. Az ATV-n, Hír Tv-n megjelent egy Jáger Tamás nevű közmunkás, aki becsületszavára állította, hogy ő az életben nem vett fel soha ötszázezer forint útiköltség térítést, pedig a vádak szerint az ORÖ azt neki elkönyvelte – valahova.

Az ORÖ hivatalának részletes tájékoztatása szerint a valóság ezzel szemben az, hogy:

A közfoglalkoztatásban az említett időszakban az ORÖ-nél átlagban 360 fő vett részt. A közfoglalkoztatottaknak gépjármű költségtérítést nem lehetett elszámolni, csak vonat- és buszköltséget. Ennek megfelelően a közfoglalkoztatottak a munkájuk során igénybe vett tömegközlekedési jegyeiket adták le számlával együtt, a kifizetések ennek alapján történtek meg. Az adott időszak könyveléséből kitűnik, hogy egyetlen közfoglalkoztatott sem kapott néhány ezer forintos költségtérítésnél többet. Az ORÖ tájékoztatása szerint: „A vádaskodók sajnos azt sem tudják, milyen adatok vannak a birtokukban, mellyel tudatlanságukban visszaélnék, mert az általuk említett 990 ezer Ft-os tételek az adott időszak teljes útiköltség-térítését tartalmazzák, melyben benne foglaltatik a közfoglalkoztatottakon kívül a hivatalhoz tartozó összes projekt (TÁMOP, ÁROP) útiköltsége, és a teljes hivatali útiköltség is”.

A közfoglalkoztatottak ennek megfelelően tényleg nem tudhattak és nem vehettek fel ilyen összegeket. Az említett közmunkás, Jáger Tamás pedig azért is mondhatta oly hitelesen, hogy nem vett fel soha ötszázezer forint útiköltséget, mert ez igaz. Csak épp az nem, hogy ez neki el volt számolva az ORÖ részéről. Merthogy szerencsétlen vádaskodó képviselők elnézték a táblázatot. Szegény felültetett Jáger Tamás elszámolt útiköltsége 2013. 03. 19-én 500 ezer forint helyett mindössze 500 Ft volt, amit a hivatal ugyancsak dokumentummal igazolt.

Bence Gáborné gazdasági vezető tájékoztatása szerint banális hibát követtek el a vádaskodó képviselők: „A könyvelési program nem ezer forintban, hanem forintban számol, melyet a dokumentummal visszaélő képviselő

úr ezek szerint nem ismer, nem tud a könyvelési nyilvántartásból olvasni. Ez a tudatlanság egyébként látszik a nem létező vizsgálóbizottság elnöke által emlegetett horribilis számokból is, hogy forint helyett mindenütt ezer forinttal számoltak.” Elképesztő.

Körülbelül két hete megy ez a cirkusz a médiában, majdnem minden médium újra és újra elmondja a vádakat, ám csak néhányan jártak tisztességgel a valóság után. A közfoglalkoztatási összeggel tételelesen elszámolt az Önkormányzat a Belügyminisztérium felé, amely BM ellenőrzés után elfogadásra került.

De nézzünk egy másik példát, ami ugyancsak kiverte a biztosítékot a médiában. A vádaskodó képviselők szerint nem tudni, mire költötte Farkas Flórián a közel 300 milliós elnöki keretét. Az Országos Roma Önkormányzat közgyűlése egy 2011-es határozatában döntött arról, hogy az önkormányzat mindenkori működési támogatásainak 10%-a az úgynevezett elnöki keret alapját képezze. Az ORÖ jegyzőkönyveiből kiderül, hogy az említett időszakban az elnöki keret felhasználható összege 287 354 700 Ft volt – állították a Farkas Flórián ellenfelei.

Nos, a hivatal tételes könyvelésének dokumentumai szerint a valóság a következő:

Az Országos Roma Önkormányzat működési költsége 2011-14. években évente 235 millió forint volt. Ennek 10%-a, vagyis 23,5 millió forint képezte az elnöki keretet évente. Ez négy évre összesen 94 millió forintos elnöki keretet jelentett Farkas Flórián számára.

És ebből tudja, kedves olvasó, mennyit költött el a mindenféle visszaéléssel vádolt jelenlegi miniszterelnöki biztos, egykori ORÖ-elnök?

Mindössze 52 millió forintot – négy év alatt. Vagyis Farkas Flórián nem hogy 287 millió forintot költött volna el ellenőrizetlenül, hanem még a saját törvényes keretének is csak alig több mint felét használta fel.

Bizony feszengett is a sajtómunkatárs a sajtóbeszélgetésen, s nyilván jogosan kérdezte, hogy de akkor honnan van ez a brutális szám, ki tévedett és miben?

Jött is rá a hivatali válasz: a vádaskodók itt is banális hibát követtek el!

„A működési költség nem tévesztendő össze azokkal a programköltségekkel, melyek meghatározott célra fordíthatók, működésre azonban nem. Pl. ÁROP, TÁMOP projektek és egyéb célfeladat végrehajtására kapott támogatások.” – mondta Bence Gáborné, márpedig a vádaskodó képviselők úgy jól összeadtak mindent, és annak vették a 10 százalékát. Ezért gondolták, hogy Farkas Flórián

elkölthette, és anélkül, hogy megnézték volna az ORÖ hivatalos elnöki keretére vonatkozó adatokat jól behintették vele a sajtót. Csakhogy a hivatali adatokhoz képest kerekén 237 millió forintot tévedtek – Farkas Flórián kárára.

Elképesztő.

De vádolták az ORÖ-t brutális postaköltségeltűntetéssel is, amit 2013-ban a közfoglalkoztatottak kapcsán számolt el a hivatal. Ez, Vajda László képviselő állítása szerint, 119 millió forint. Nyilván attól kezdve, hogy az ORÖ éves működési költségvetése 235 millió forint volt,

Körülbelül két hete megy ez a cirkusz a médiában, majdnem minden médium újra és újra elmondja a vádakat, ám csak néhányan jártak tisztességgel a valóság után.

már messziről ordít, hogy itt megint valami bénázás van, hiszen 235 millióból nem lehet 119 milliót elszámolni postaköltségre, de ha más projektből is ment volna az elszámolás,

A működési költség nem tévesztendő össze azokkal a programköltségekkel, melyek meghatározott célra fordíthatók, működésre azonban nem. Pl. ÁROP, TÁMOP projektek és egyéb célfeladat végrehajtására kapott támogatások.” – mondta Bence Gáborné, márpedig a vádaskodó képviselők úgy jól összeadtak mindent, és annak vették a 10 százalékát.

akkor is lehetetlenség az egész. Merthogy az is.

Bence Gáborné tájékoztatásából ki is derült: „A feltüntetett postaköltségek egyébként, mint az a könyvelési kimutatásból is kitűnik (az adott időszak listája megtekinthető), a hivatalon keresztül kifizetett összes program postaköltségét is tartalmazza. A Vajda László által említett 119 millió forintos postaköltség helyett

például a közfoglalkoztatottak teljes 2013. évi postaköltsége 1 694 735 Ft volt (nem ezer forintban, hanem forintban számolva).” Fatális tévedés ismét. De a sajtó kontrollálatlanul harsogja, harsogta.

És sorra jöttek a cáfolatok:

Farkas Flórián nem a felcsúti, hanem a negyecsedi Puskás Akadémiát támogatta,

3000 roma fiatal labdarúgásának előmozdításáért – merthogy ott is van egy ilyen.

Kiderült, hogy a hivatalvezető valóban felvett közel hétszáz ezres útiköltséget, csak – bocsika – nem magának, hanem az összes képviselőnek lakiteleki konferenciára, amit maradéktalanul ki is osztott. Ugyanígy Dobóvári Ildikó töredékét kapta csak útiköltség-elszámolásként, mint amit állítottak a három képviselő, s amit a sajtó az ő megkérdezése nélkül világgá kürtölt. A négy évre vonatkozó összeg sem érte el a 200 ezer forintot, nemhogy a többszáz ezret évente, mint amivel vádolták.

És nyilván a 140 millió forintos éves jutalom sem áll meg a lábán, hiszen 235 millió éves keretből ez lehetetlenség. Ja, ez csak 13,8 millió volt, csak ezt is benézték? A sajtó nagyobb részét nem érdekelte az érintett álláspontja minderről.

Nos, elhiszem, hogy betelt a pohár.

Az említett képviselők bizony felköthetik a nadrágjukat, hiszen az ORÖ-t április 17-től immár dr. Futó Barnabás, „a jobboldali politikai elit Winston Wolfe-ja” képviseli majd a bíróságon. Nyilván felperesként. ■

Zárug Péter Farkas

A cikk megjelent a Demokrata 2015/17. lapszámában 2015 április 22-én.

„REGGELIG CSAK MULATUNK...”

BANGÓ MARGITOT KÖSZÖNTJÜK

■ 65 éve, 1950. április 4-én született Bangó Margit Kossuth-díjas roma előadóművész.

Vásárosnaményban, évszázadokra visszamenőleg muzsikusokat számon tartó zenészcsaládba született Szabó Margit néven. Édesapja cimbalmozott, édesanyja énekelte. 1967-ben, 17 évesen édesanyja biztatására jelentkezett a Magyar Rádió tehetségkutató versenyére, ezután a rádió felvételeket készített vele, amelyeket sugározni is kezdtek. Az 1980-as években Horváth Pistával közös műsora volt az állami televízióban, és rengeteg helyen léptek fel együtt. Az 1990-es évek elejétől kezdve több mint tíz évig a 100 tagú cigányzenekarral lépett fel, akikkel együtt 2001-ben Magyar Örökség-díjban részesítette a köztársasági elnök.

„Bangó Margit hangjában és minden előadóművészi megnyilvánulásában ott feszül a háromszáz éves muzsikus dinasztia minden szenvedése, bánata és öröme, küzdelme a művészi kiteljesedésért, mélység és magasság, a szenvedély megállíthatatlan sodrása – és hite a cigányság tehetségében és felemelkedésében” – szölte a méltatás.

Ebben az időszakban számos külföldi és hazai koncerten, nagyszabású gálaelőadásokon szólalhattak meg a több száz éves hagyományokkal rendelkező cigánydalok és magyar nóták. A tradicionális magyar hagyományok és nyelvjárás alapján született nóták olyan közegbe kerültek Bangó Margit által a világ számos táján, ahová talán soha nem jutottak volna el, ha nincs az a vele született hitelesség, amely a mai napig érezhető átható erővel van jelen a művésznő előadásain.

„A magyar nóta vagy a cigánydalok műfaja nehéz műfaj. Akik értenek hozzá, tudják. De nem elég jól énekelni, át kell tudni adni a sok száz éves nótákban benne rejlő érzéseket, vidámságot és szomorúságot, a közönségnek. Vannak dalok, amelyek évszázadok alatt formálódtak és formálódnak a mai napig olyanná, hogy mindenki bánatát vagy örömét kifejezzék. Ezt kell hitelesen elénekelni az embereknek, legyen szó lemezfelvételtől vagy koncertről.”

Bangó Margit zenei pályáján a legfontosabb tényező a hitelesség. Nem számít a közeg, ami lehet egy kicsi étterem vagy a világ legnagyobb, leghíresebb koncertarénái, a magával ragadó előadás soha nem felejthető élményt nyújt. A varázslatos hangon és előadásmódon túl ez a kulcsa annak a csodás érzésnek, ami elfogja az embert, ha dalait hallgatja. Ugyanez a hitelesség érezhető stúdiófelvételein. Számos lemez őrzi negyvenévnnyi zenei munkásságát. Bangó Margit zenei repertoárja egy „hungarikum zenetár”, amely megőrzi a jövő nemzedék számára a sok száz éves magyar és roma értékeket. Ezt egyébként küldetésének is érzi az énekesnő.

– Én azt hiszem, amit egy művész elérhet az életében, azt mind meg tudtam valósítani és elértem. Nem is vágyom többre. Úgy érzem, hogy mindig a tudásom legjavát adtam az embereknek – mondta az énekesnő.

Isten éltesse a cigánydalok királynőjét!

Bangó Margit díjai, elismerései:
 1994: Japán nagyművészek díja
 1994: Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt
 2000: Vásárosnamény Díszpolgára
 2001: Magyar Örökség-díj
 2004: A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (polgári tagozat)
 2006: Kossuth-díj
 2006: Kispest díszpolgára
 2010: Fonogra- díj - Az év hazai szórakoztató zenei albuma
 2011: Magyar Tolerancia Díj
 Lyra-díj

2015. ÁPRILIS 8.

■ Országsszerte számos rendezvény keretében emlékeztek a Nemzetközi Roma Nap alkalmából az 1971-es első roma világkongresszusra. Gyertyákkal és levetett cipőkkel fejezték ki szolidaritásukat roma értelmiségiek a múlt és a jelen üldözötteivel a budapesti holokauszt-em-

lékműnél. A Duna-parti cipőknél, a roma kultúra napján tartott villámcsődületen a fasizmust idéző etnikai tisztogatásokat és a gettósító politikát ítélték el. A budapesti Nagykörúton plakátokon és hangosbemondón keresztül eleve- nedtek meg a magyar történelem fontos roma alakjai. Többek között Farkas János olimpiai aranyérmes focista, Szabó Ilona '56-os forradalmár és Cziffra György világhírű zongoraművész történetén keresztül mutatták meg, hogy a romák milyen különböző területeken gazdagították a magyar társadalmat és kultúrát. A plakátkampanyhoz kapcsolódóan kisfilmeket is vetítettek a közmédia csatornáin és a kereskedelmi televíziókban. A legendás és hétköznapi emberek történetei rávilágíthatnak arra,

hogy a romák és nem romák múltja és jelene mennyire összefonódik. Szintén ezen a napon adták át a Roma Sajtóközpont által alapított Aranypánt-díjat a 27 éves Horváth József kutatóbiológusnak. A hagyományteremtő elismerést olyan roma hétköznapi hősök kaphatják, akik a mindennapi életükben példaként szolgálnak roma és nem roma környezetük számára. (van kép a roma sajtókp facebookján)

„Cigány vagyok, sokak szerint bűnöző. Én bízom benned. Ha te is bízol bennem, ölelj meg.” Ez a szöveg állt Bangó Roland aktivista tábláján, aki a Kálvin térre állt ki a Roma nap alkalmából. Húszan ölelték meg az óra alatt.

Egy sor étteremben roma konyha volt a Romani Gastro és Mautner Zsófi menüsorának segítségével. A Deák téri evangélikus templom oldalán és az Erzsébet téri Terminál falán fényfestést tartottak roma képzőművészek munkáiból. Négy mozi csatlakozott roma tematikájú filmekkel.

Az Akváriumban rendezték aznap a Romani Design divatbemutóját, amelyen

a tradicionális viselet újra-gondolt darbjait mutatják be az Örkeny Színház színészei. Volt emellett számos zenei program és még nyilvános bokszedzés is az Európa-bajnok Bedák Zsolt közreműködésével.

Hoppál Péter a Cigánykerék fesztivál gálaestjén felkiáltójelnek nevezte a nemzetközi roma naphoz kapcsolódóan megrendezett fesztivált, amely „a kultúra nyelvén szól az együttélésről, egymás megismeréséről és a kulturális önazonosságról”. A Magyarság Házában megrendezett gálaesten színpadra lépett a Romengo Együttes, Székely Márk versmondó, Farkas András operaénekes, Balogh Károly táncos és a Csángálló zenekar, Nyári Oszkár színész, Kiss Zoltán, a Virtuózok című műsor egyik fellépője, a Romano Glaszo, a Gandhi Gimnázium hagyomány-őrző csoportja, valamint a Mohácsi Roma Varázs Tambura zenekar. A gálaesthez kapcsolódóan kiállítást szerveztek három fiatal kortárs képzőművész, Raatzsch Jenő Andréd, Kállai András és Kállai Henrik szobraiból, grafikáiból és festményeiből. ■

2015. ÁPRILIS 15.

■ A Phiren Amenca Nemzetközi Hálózat és a ternYpe – Nemzetközi Roma Ifjúsági Hálózat a RomNethez eljuttatott közleményében azt írta: örömmel üdvözik az Európai Parlament azon döntését, amely szerint a Parlament ünnepélyesen elismerte a második világháború alatt történt roma népszerűt, deportálás és internálás történelmi tényét, és hasonló lépésre szólítja fel a tagállamokat. ■

2015. ÁPRILIS 16-18.

■ A Cigánymesék rajzfilmsorozat A cigányasszony meg az ördög című epizódja elnyerte a velencei Cartoons on the Bay nemzetközi filmfesztiválon a Televíziós sorozatok fiataloknak kategória díját, valamint a legjobb

filmzenéért járó elismerést is. A nemzetközi fesztivál zsűrijének indoklása szerint a rajzfilmben, amely új életet adott egy tradicionális mesének, egyensúlyra talált a régi és az új animációs filmtechnológia. A film Szécsi Magda meséjéből, Orsós Teréz képeinek felhasználásával készült. A zsűri emellett

lenyűgözőnek találta a mesében felcsendülő tradicionális, és az alkotás ritmusához tökéletesen illeszkedő zenét is. A Cigánymesék a Kecskemétfilm műhelyében készült, a zene a Parno Graszt roma népzenei együttes munkája. A rajzfilmsorozat rendezője Horváth Mária, producere pedig Mikulás Ferenc volt. ■

2015. ÁPRILIS 17.

■ Párizsban találkoztak, és nyilatkozatot fogadtak el az Európai Unió országainak oktatási miniszterei és Navracsics Tibor kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai és sportügyi biztos. A résztvevők a párizsi és koppenhági terrortámadások nyomán az oktatás szerepét hangsúlyozták a hasonló események megelőzése érdekében, és amellett foglaltak állást, hogy az oktatás területén megvalósuló együttműködéssel az Európát érintő közös kihívások kezelése hatékonyabbá válhat. A résztvevők kiálltak az Európai Unió alapvető értékei, azaz az emberi méltóság, a szabadság (és egyben szólásszabadság), a demokrácia, az egyenlőség és az emberi jogok tiszteletben tartása

mellett. A szükséges lépéseket európai, nemzeti, regionális és helyi szinten kell megtenni. A legfontosabb feladatok között szerepel a befo gadó oktatás megteremtése; a kritikus gondolkodás fejlesztése, ami segíti a fiatalokat a propaganda felismerésében és a gyűlöletbeszédnek való ellenállásban; a földrajzi, szociális és oktatási egyenlőtlenségek leküzdése; az oktatásban érintett szereplők közti párbeszéd és együttműködés támogatása; valamint a tanárok felkészítése a különböző háttérű gyerekek tanítására, és arra, hogy felléphessenek a diszkrimináció, az intolerancia és a rasszizmus ellen. ■

2015. ÁPRILIS 29.

■ Az Andrássy Egyetem és a Hanns Seidel Alapítvány által A romák magyarországi integrációjának problémái – oktatáspolitikai kérdések címmel rendezett nemzetközi konferenciáján Czibere Károly államtitkár kiemelte: hosszú távú stratégia keretében kell megoldani a romák integrációjának, oktatásának kérdését, és ez nem kizárólag a roma családok, az iskolák vagy a helyi közösségek, hanem az egész nemzet közös ügye. Fixl Renáta, a Hanns Seidel Alapítvány budapesti képviselőjének megbízott vezetője hangsúlyozta: az oktatás, a képzés a felemelkedés kulcsa a romaintegráció esetében is. ■

OPRE ROMA!

AZ ORSZÁGOS ROMA KÖNYVTÁR, LEVÉL- ÉS DOKUMENTUMTÁR ROMA NAPI RENDEZVÉNYE

34 éve, 1971. április 8-án tartották a romák első világkongresszusát. Akkor több mint 20 ország roma állampolgárai gyűltek össze, hogy megteremtsék a közös roma identitást. Azért nyilvánították ezt a napot Nemzetközi Roma Nappá, hogy minden országban ünnepeljék meg identitásukat, kultúrájukat a romák, és büszkék lehessenek magukra. Április 8-án az Országos Roma Önkormányzat székházának Tükörtermében is ennek szellemében tartották meg az idei roma napot. Először a magyar, majd a Beás Himnusz csendült fel.

■ Hegedüs István, az ORÖ elnöke előbb cigány nyelven, majd magyarul köszöntötte az összejűlteket. Ünnepi beszédében elmondta, hogy az 1971-es londoni I. Roma Világkongresszus jelentős mérföldkő volt a cigányság nemzeté válásának folyamatában, hiszen ekkor született döntés a cigány jelképek használatáról is, beleértve a zászlót, a himnuszt és a nemzetközi cigányság jelmondatát: Opre Roma! (Fel Romák!)

A magyarországi romáknak történelmi lehetősége és egyben felelőssége is a felemelkedés útjára lépni, ugyanakkor a roma kultúrát megőrizni és továbbadni.

Az Országos Roma Önkormányzat fontosnak tarja, hogy ezt a napot, melyet az ENSZ a Roma Kultúra világnapjává nyilvánított, méltóképpen megünnepeljük – mondta. Hangsúlyozta, hogy az Unió és a Magyarország Kormánya által egyaránt támogatott Európai Roma Stratégia hosszú távú célja az integráció megvalósítása. A magyarországi romáknak történelmi lehetősége és egyben felelőssége is a felemelkedés útjára lépni, ugyanakkor a roma kultúrát megőrizni és továbbadni.

Farkas Flórián miniszterelnöki biztos szintén hangsúlyozta, hogy a magyarországi cigányság egyetlen útja a felzárkózás, aminek szerves részét képezi a roma kultúra, amit tovább kell ápolni és építeni.

Dr. Rétvári Bence parlamenti államtitkár ünnepi beszédében elmondta, hogy nem csak ezen alkalmak során ismerhetik meg a roma közösségek kulturális hagyományait, hiszen a Nemzeti Alaptantervnek köszönhetően már az általános iskola tanulói is ismereteket szerezhetnek a roma kultúra értékeiről, és ez hosszú távú garanciája az együttélésnek.

Köszöntőt mondott az ORÖ Roma napi programját szervező, az Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtár vezetője, Ajtai Attila is.

Az ünnepi beszédekert követően Sári Mihály professzor előadását láthatták, hallhatták a jelenlevők „Cigányok a nagyvilágban” címmel.

Nagy Gusztáv költő, műfordító, Choli Daróczi József költő, író, műfordító és Szolnoki Csanya Zsolt költő egy-egy versüket mondták el. Díszvendége volt még a rendezvénynek Szakcsi Lakatos Béla világhírű Kossuth-díjas, Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, zeneszerző

és a „klarinétkirály” Kállai Kiss Ernő, Liszt Ferenc-díjas zenész is.

A meghívott vendégek között szerepelt még dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébet, a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes asszony, Farkas Félix roma nemzetiségi szószóló, Sztojka Attila, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális Ügyekért és Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság főosztályvezetője.

Hegedüs István, az ORÖ elnöke köszönet- és elismerésképpen a roma kultúra közvetítéséért, gazdagításáért egy-egy plakettel ajándékozta meg a meghívott vendégeket.

Az Országos Roma Önkormányzat Roma napi ünnepségét a Nemzetközi Cigány Himnusz zárta, amelyet Seres Antal a „Zenével a rákos gyermekekért Alapítvány” diákjaival együtt, gitárkísérettel adott elő. ■

Dozsák Éva

Fotók: Huszár Szabolcs

TÁBOROZÁS

MERÉSZ EGÉR ANALITIKUS JÁTÉKTÁBOR

5-13 éves hátrányos helyzetű és lelki traumán átesett gyermekeknek

A Mandala Szinkron Oktatási Központ Nonprofit Közhasznú Kft. hátrányos helyzetű és lelki traumán átesett gyermekek ingyenes, ill. támogatott nyaraltatását szervezi ez évben ismételten Velencén a Gólya Villa Parkban.

Az Oktatási Központ hallgatói pszichoanalitikus módszerű játékprogramokkal és mesékkel segítik a gyermekek szorongásának leküzdését.

Pályázat beadási határideje:
2015. 06. 20. 24:00 óráig

Tábor időpontja:
2015. július 1-31.
(10 napos turnusokban)

A pályázati adatlapokat a mandalaoktatas@gmail.com e-mail címre várják. Érdeklődni az Intézményvezetőnél, Dr. Schlotthauer Ibolyánál lehet: 30/651-6657
www.mandalaoktatas.hu

MŰVÉSZETI ÉS EMBERI JOGI RÖVIDFILMVERSENY DIÁKOKNAK 2015

A 'this human world' évente megrendezésre kerülő emberi jogi filmfesztiválnak 2015. december első hetében Bécs

MŰVÉSZET

neves mozijai adnak ott-hont, mint a Gartenbaukino, a Schikaneder és a Topkino. A 'this human world' csapata rendezi a 2015-ös művészeti és emberi jogi rövidfilmversenyt. Az idei verseny fő témája elsődlegesen a HŐSÖKRE irányul. 2015-ben a verseny a bécsi ENSZ Információs Szolgálat (UNIS), az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR), valamint az Osztrák Szövetségi Oktatási és Nőügyi Minisztérium (BMBF) támogatásával kerül megrendezésre. A verseny nemzetközileg, így a magyar helyi oktatási intézményekben is meghirdetésre kerül. A Fesztivál szervezői arra bátorítják a diákokat, hogy tanáraikkal együttműködve megbeszéljék az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 30 cikkét, a fő témára, a HŐSÖKRE vonatkozólag.

A verseny célja:
Az emberi jogokkal kapcsolatos témákat közelebb hozza a fiatalokhoz, lehetőséget biztosítson, hogy alkotásaikkal bíráló észrevételeket tegyenek ezekkel a témákkal kapcsolatban, valamint hogy elkészült műveiket a nagyérdemű közönség előtt is bemutassák a filmfesztiválon.

Pályázók köre:
A versenyre pályázhat minden 10 és 20 éves kor közötti fiatal.

A művek elkészítésének és benyújtásának feltételei:

EMBERI JOGOK

A résztvevők szabadon választhatnak a művek elkészítésének technikai és anyagai között. A munkák nem lehetnek nagyobbak 80cmx80cm-nél. Elsőként az alkotásokat online kell beadni, megadva az eredeti mű méretét és leírását. Amennyiben a benyújtott művet kiválasztják a legjobbak közé, akkor kell az eredetit elküldeni a zsűrinek. A filmek tekintetében nincs korlátozás. Minden műfajban lehet filmeket nevezni: játékfilm, dokumentumfilm, animációs film, kísérleti film vagy megfilmesített fénykép-történet. A rövidfilmek maximum hossza: 3 perc. A film formátuma: 16:9 képarány. A filmek elkészíthetők bármilyen, az iskola által biztosított és/vagy a diákok rendelkezésére álló eszközzel. Bármilyen digitális eszköz, videokamera használható, beleértve a mobiltelefonok kameráit is. A rövidfilmeket postán, DVD-n kell elküldeni a 'this human world' részére: this human world Schleifmühlgasse 8/14 1040 Vienna, vagy a schulfilmprojekt@thishumanworld.com e-mail címre egy olyan linket kell küldeni, ahonnan letölthető a film.

Nevezési határidő:
2015. május 30.
Egy osztály több alkotást is benyújtat, de minden pályázati munka külön regisztrációt igényel.

TANULÁS

Határidő:

A pályázatokat 2015. október 10-ig kell benyújtani.

A szervezőnek jogában áll a felhívásra beérkezett műveket közzétenni; a verseny résztvevőinek szintén jogukban áll saját beküldött műveik közzétételéhez.

A fesztivál zsűrijét híres osztrák filmrendezők, színészek és a filmipar képviselői alkotják.

További információ:

www.thishumanworld.com
(menüpont: this human world-Competition)

Kontakt személy:

Lisa Wegenstein

Tel.: +43/1/5855888

STUDIUM AKADÉMIA ösztöndíj program

A STUDIUM AKADÉMIA ösztöndíj programot hirdet a 2015/16-es tanévben 12. osztályt kezdő azon középiskolai diákok számára, akik:

- az elmúlt két tanévet jeles tanulmányi eredménnyel zárták, vagy
- országos középiskolai tanulmányi versenyen jelentős eredményt értek el (1-10. hely), és
- kiváló német nyelvtudással rendelkeznek, és
- felsőfokú tanulmányaik egy részét vagy egészét német nyelvterületen (elsősorban Ausztriában vagy Németországban) kívánják folytatni.

FELSŐOKTATÁS

Jelentkezési határidő:

2015. május 17.

Az ösztöndíj programba kerülő diákok 100%-os, vissza nem térítendő tandíj-támogatásban részesülnek.

A pályázat beadási módja:

Elektronikusan.

Az ösztöndíj odaítélését felvételi beszélgetés előzi meg.

STUDIUM AKADÉMIA

1134 Budapest, Lőportár u.
20/B I/12.

Telefon: (+36) 70 420 2700

Elérhetőség: kedd-szombat
10.00-tól 17.00-ig

E-mail: info@studiumakademia.com

www.uniprogram.studiumakademia.com/

Web: <http://www.uniprogram.studiumakademia.com/>

[studiumakademia.com/](http://www.uniprogram.studiumakademia.com/)

ROMA
EDUCATION
FUND

Ösztöndíjprogram 2015/2016

A Roma Education Fund (REF) Ösztöndíjprogram (REF SP) nyílt felsőoktatási pályázatán azok a roma hallgatók vehetnek részt, akik valamely államilag elismert felsőoktatási intézményben alap-, mester- vagy doktori képzésben folytatnak tanulmányokat az alábbi országok valamelyikében: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Cseh Köztársaság, Magyarország, Koszovó, Montenegró, Moldova, Románia,

ÖSZTÖNDÍJ

Oroszország, Szerbia, Szlovákia, Törökország, Ukrajna.

2015. április 8-án az érdeklődő pályázók számára megnyílt a 2015/2016-os ösztöndíj pályázati ciklus. A frissített Jelentkezési Útmutató (2015/2016-os tanév) elérhető. Aktuális REF Ösztöndíjprogramok: Roma Memorial Felsőoktatási Ösztöndíj Program (RMUSP), Jogi és Bölcsészeti Ösztöndíj Program (LHP), Roma Nemzetközi Diák Ösztöndíj Program (RISP), Roma Egészségügyi Ösztöndíj Program (RHSP); RHSP ösztöndíj esetén a támogatást orvosi szakmai szinten is biztosítják.

A 2015/2016-os tanévre meghirdetett pályázatok és jelentkezési határidők:

RMUSP

- Magyarországon a határidő: 2015. május 11.

LHP

- Határidő: 2015. május 15.

RHSP

- Határidő: 2015. május 11

Roma Nemzetközi Diák Ösztöndíj Program (RISP)

- a 2015/16-os ciklust 2015. június 1-jén hirdetik meg.

A pályázat beadási módja:
Elektronikusan.

Magyarországi koordinátor:
Báder Erzsébet
Roma Education Fund
Ösztöndíj Program

TOVÁBBRA IS NŐ AZ ESÉLY!

Sikeres volt, ezért is folytatódhat a *Nő az esély* elnevezésű európai niós kiemelt projekt, melyet az Országos Roma Önkormányzat projektgazdaként a Türr István Képző és Kutató Intézettel együttműködve valósított meg. A projekt 2012-2015 szakaszának szakmai zárórendezvénye április 21-én az ORÖ Dohány utcai székházában került megrendezésre, április 22-én pedig a TKKI tartott eredménybemutató tanácskozást az MTA épületében.

■ A közel hároméves közös munka tapasztalatait, elményeit és eredményeit osztották meg egymással az Országos Roma Önkormányzat és a Türr István Képző és Kutató Intézet szakemberei, mentorok, koordinátorok, képviselők április 21-én az ORÖ budapesti székházában.

Mind az ORÖ, mind a TKKI munkatársai mint a nagybetűs Projektről nyilatkoztak az együttműködésről. Egy következő projektben kiválóan kamatoztatható tapasztalatra, szellemi tőkére tettek szert a Nő az esély által.

A *Nő az esély* program célja az volt, hogy 1000 roma nő szerezzen képesítést szociális és gyermekjóléti szakmákban, illetve

kapjon segítséget az elhelyezkedéshez. A projektbe Budapesten és az ország 19 megyéjében 50 településről 2700

jelentkezőt vontak be, közülük 1107-en kerültek a képzésekbe. A program végén 1014 roma ember, döntő többségben nő szerzett szakképesítést a szociális és a gyermekvédelmi szakellátás területén. A képzési programhoz szorosan kapcsolódott a TÁMOP5.3.1-B-2-es pályázati konstrukció, amely támogatott foglalkoztatással segítette a frissen végzettek elhelyezkedését. Hegedűs István ORÖ elnök köszöntőjében kiemelte a program sikerességét, megköszönte a teljes projekt team kitarító munkáját és elhivatottságát, és reményét fejezte ki a folytatásra. Majd azt is elmondta: az Országos Roma Önkormányzat kiemelten fontos feladatának tartja, hogy ilyen sorsjavító programok induljanak el. Végezetül a további eredményes munkához kívánt elég erőt és további sikereket a szakembereknek.

Ficz Emma (EMMI) köszöntőjében elmondta, büszkén áll roma nőként ezen az eseményen, mint ahogy büszke azokra az asszonyokra, akik a programban helyt álltak, és azokra a munkatársakra, akik 34 hónapon át segítették ezeket a bátor roma lányokat, asszonyokat. Ezt követően az ORÖ részéről Kerékgyártó Zsuzsanna és Ipacs László projektmenedzser mondta el projektértékelő beszédét. Az eseményen felszólalók mindannyian sikeresnek és nagyon tanulságosnak, ugyanakkor kihívásokkal teli feladatnak ítélték a programot. Mind az ORÖ, mind a TKKI munkatársai mint a nagybetűs Projektről nyilatkoztak az együttműködésről. Egy következő projektben kiválóan kamatoztatható tapasztalatra, szellemi tőkére tettek szert a *Nő az esély* által. Fontosnak és hasznosnak tartanak a további programokban való együttműködést. A szakmai beszámolókra egyébként nem jellemző érzelmi telítettséget még fokozta, hogy az

esemény lezárásaként levetítettek egy 8 perces részt Molnár Tamás a projektről készített rövidfilmjéből.

Folytatódhat a *Nő az esély* elnevezésű, másfél milliárd forintos uniós forrásból megvalósuló program –, ezt már a Magyar Tudományos Akadémián tartott, a Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) által szervezett április 22-i konferencián Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár ígérte, aki szerint a kormány célja, hogy minél több roma nő tudjon elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Úgy fogalmazott, a két kulcsszó a bizalom és a jövő, majd emlékeztetett: 2012-ben, amikor a program indult, a résztvevők kéttelylel és fenntartással fogadták, de ez mára szertefoszlott. A 2015–2020-as uniós tervezési ciklusban ennek megfelelően a kormány folytatni szeretné a projektet, hogy még több roma nő szerezzon szakképesítést, és „minél többen nyerjék el az emberek bizalmát a színvonalas munkájukon keresztül”.

A 2015–2020-as uniós tervezési ciklusban ennek megfelelően a kormány folytatni szeretné a projektet, hogy még több roma nő szerezzon szakképesítést, és „minél többen nyerjék el az emberek bizalmát a színvonalas munkájukon keresztül”.

A foglalkoztatás eddigi javítása a szociális és gyermekjóléti intézményekben, így például óvodákban és bölcsődékben valósult meg: a program eredményeként 31 kisgyermekgondozó, 256 szociális ápoló és gondozó, 329 gyermek és ifjúsági felügyelő, 358 óvodai dajka és 38 szociális asszisztens tett sikeres vizsgát. Közülük már háromszázan helyezkedtek el az ellátórendszerben.

Langerné Victor Katalin szerint a roma nők valódi partnerek lehetnek abban, hogy a szakpolitikai intézkedések a településeken, a családok szintjén is megvalósuljanak, egyúttal példát mutatnak szűkebb környezetüknek, gyermekeiknek, bizonyítva: van értelme a tanulásnak és a munkának. Leszögezte, hogy meg kell szüntetni az idegenkedést a társadalomban – ez egyben gazdasági kérdés is, hiszen a cigányság Magyarország rejtett erőforrása, tartaléka.

... meg kell szüntetni az idegenkedést a társadalomban – ez egyben gazdasági kérdés is, hiszen a cigányság Magyarország rejtett erőforrása, tartaléka.

A TKKI korábbi vezetője, Köpeczi-Bócz Tamás uniós fejlesztések koordinálásáért

felelős helyettes államtitkár a tanácskozáson megerősítette: a program indítását számos vita, egyeztetés előzte meg, az eredmények aztán még a várakozásokat is felülmúlták. Megjegyezte: a jelentkezők döntő többsége rendkívül nehéz életkörülményekből, „nem egyszerű közegeből” érkezett, egyharmaduk egyedülálló volt. Szólt arról is, hogy az érintettek egyfajta küldetést teljesítettek, hogy saját környezetükben egy új szellemiséget honosítsanak meg. De nem feladatokat kaptak, hanem együttműködési ajánlatot – hangsúlyozta.

Czövek Éva, az intézet jelenlegi főigazgatója köszöntőjében ugyancsak a résztvevőket, illetve az őket segítő mentorokat, foglalkoztatókat méltatta. Úgy fogalmazott: ez az iránymutató kezdeményezés a hosszú távú, fenntartható társadalmi fejlődés záloga lehet. Szintén utalt arra, hogy a képzésen és a foglalkoztatottságon túl, a program közösséget is épít, formál, erősítve az érintett családokat. „Készek vagyunk a további együttműködésre, az ilyen programok folytatására” – vetítette előre a főigazgató. ■

Dozsák Éva – Kacsóh Dániel

A CIGÁNYOK KÉPE 2.

MESTERSÉGEK

Amint sorozatunk előző részében szó volt már róla, egy nép történelme nem csak írott forrásokból ismerhető meg, a korabeli ábrázolások is rengeteg információval szolgálhatnak. Különösen igaz ez a cigányokra, akikről viszonylag kevés korai írott forrás maradt fenn, képi ábrázolások azonban meglehetősen bőségben fellelhetők. Ezek az információk jól rendszerezhetőek, egyfajta képnyelvi szó-készletként is értelmezhetőek. Sorozatunk első részében e vizuális toposzkészlet elemei közül a vándorlás képeit – szekér, ló, sátor, putri – vettük sorra. A második részben a 19. századi cigány mesterségekről lesz szó.

■ A fémművesség valószínűleg meghatározó szerepet játszott a cigányság etnogenezisében (1. kép). Az pedig bizonyossággal állítható, hogy alapvető jelentősége volt a cigányság életében Közép- és Kelet-Európában, legalábbis az előző századfordulóig. Érdemes idézni az egyik legkorábbi jelentős magyarországi forrás, az 1775-76-ban megjelent Anzeigen mesterségekről szóló fejezetét: „Kezdjük tehát a férfiakkal. Legtöbbjük lakatosmunkával vagy kovácsolással foglalkozik. Emiatt járja nálunk a szólás róluk: ahány cigány, annyi kovács.”

Jól értelmezhetővé válik a vándorlás jelensége is, ha a vándorkovács hipotézisét alkalmazzuk. Könnyen belátható, hogy egy száz-kétszáz lelkes falusi közösség nem képes állandó kovácsot eltartani, fémmunkákra, pontosabban fémmunkát végzőkre azonban nekik is szükségük van. Ezt a szükségletet elégíthették ki a cigányok. Talán nem több merész gondolatkísérletnél, de lehet, hogy a cigány zenélés hagyománya a fémművesség szakrális jellegével áll kapcsolatban. A fémművesség az ókor során az egész Óvilágban szakrális, az istenektől ellesett tevékenységnek számított, elég, ha csak Hefaisztoszra gondolunk, akiben egyúttal a kirekesztettség, alávetettség szimbólumát is megtaláljuk. Illeszkedik ehhez a feltételezéshez az a megállapítás, mely szerint a cigány nyelvben az önelnevezés *rom* szava megfeleltethető a

szanszkrit *domba* szónak, ami viszont alacsony kasztbeli zenészt jelent.

A közép-európai cigányság múltjából éppen a fémművesség az, amely szöveges forrásokkal is jól dokumentálható. Ezekre az adatokra itt most nem térünk ki, hiszen célunk elsősorban a képi információk elemzése. Egy szöveget mégis ide idézünk, mivel láttató erővel idézi meg a hagyományos cigány fémművességet. Az egyedülállóan részletes leírást a már említett Augustini vetette papírra 1775-ben.

„A műhely és a szerszámok, amelyek e tevékenységhez szükségesek, nem foglalnak túl nagy helyet és nem túl bonyolultak, és éppúgy hordozhatók, mint a cigányok lakhelyei. Ha a cigánynak van egy pár kézfűjtatója, egy fogója, egy kalapácsa és néhány egyéb szerszáma, amit mind könnyen összepakolhat

1. kép – Vándorló cigány család, 1880

2 kép – A cigány-kovács. Képes Családi Lapok, 1882/83

és magával vihet bárhová, máris képes lesz rá, hogy még üllő híján, akár egy kovakövön is elvégezze a munkáját. Ha az idő szép, a sátra előtt munkálkodik, a szabad ég alatt, ha azonban viharos és esős idő járja, vagy pedig túl forrón tűz a nap, a sátoron belül tevékenykedik, közvetlenül a bejárat mellett. Soha nem dolgozik azonban állva, más kovácsok szokása szerint, hanem törökülésben a földön, a tűz mellett ücsörögve, hiszen az efféle testhelyzetben a munka is jobban kézre esik neki, meg hát a cigány szokásoknak is inkább megfelel.” (2. kép)

A kelet-közép-európai cigányság életében a fémművesség a 19. század végéig meghatározó maradt. Magyarországot illetően világosan igazolja ezt az 1893-as

... az 1893-as cigányösszeírás az ország közel 300 ezer cigány lakosa közül mindössze 9 ezret, az összesnek 3 százalékát találta vándornak,

cigányösszeírás, amely szerint az iparral foglalkozó cigányoknak éppen a fele (50,16%) volt fémműves.

A rendelkezésre álló képanyag elemzése alapján úgy tűnik, hogy a 19. század utolsó harmadában megkezdődött a fémművesek

letelepedése is. Aligha lehetett ez másképp, ha tudjuk, hogy az 1893-as cigányösszeírás az ország közel 300 ezer cigány lakosa közül mindössze 9 ezret, az összesnek 3 százalékát találta vándornak (közülük minden ötödiket a dél-erdélyi Krassó-Szörény vármegyében), és ez az arány az időszakos (tavasztól őszi) vándorlókkal sem érte el a 10 százalékot.

A 19. század utolsó harmadában az európai termelési kultúrának a cigány fémipart befogadó és be nem fogadó területe között húzó

határa, amely addig csigalassúsággal húzódtott nyugatról kelet felé, a gyáripari tömegtermelés megjelenésével hirtelen meglódult, és mintegy átlépte a magyarországi cigányságot, amelynek egyúttal egyik meghatározó megélhetési formáját idejétmúlttá tette.

A változást két tényező még fékezte: az előző századforduló konjunktúrája egy ideig helyet hagyott az archaikus termelési módoknak is, ráadásul a falusi közösségek konzervativizmusa a már megszokottnak némi előnyt biztosított a gyanakvással fogadott új termékekkel szemben. Hosszú távon azonban a cigány fémipar vereségre volt ítélve, és ez a tényező döntő módon hozzájárult ahhoz, hogy a magyarországi cigányság növekvő része a régió többi országaiban élőkhez hasonlóan elveszítse az illeszkedő társadalom státuszát.

A változás természetesen nem egyik napról a másikra következett be, cigány kovácsok falusi környezetben Magyarországon az 1980-as évekig dolgoztak, Romániában pedig még ma is él néhány teljesen hagyományos életet élő vándor fémműves kompánia. A folyamat azonban egyértelmű.

Sorozatunk következő részéhez vezet át az a források alapján megállapítható jelenség, hogy számos esetben a muzsikálás és a fémművesség egymást kiegészítő tevékenységek voltak, a kettő közül a kovácsság lehetett az állandó, de szerényebb keresetet biztosító munka, a muzsikálás pedig annak kiegészítése, amikor alkalom adódott rá. Igaz ez még a 19. század derekán is, amint azt az 1854-es szombathelyi összeírás is tanúsítja.

FAMŰVESSÉG

A faművességről nincsenek olyan korai adataink, mint a fémművességről, a képi és szöveges források a 18. század második felében jelennek meg. Elképzelhető, hogy a faműves cigányok már Európába érkezésükkor elkülönültek a fémművesektől, valószínűbb azonban, hogy későbbi fejleményről van szó (3. kép).

A magyarországi cigány faművesség a beás törzshöz kapcsolódik, ahhoz a csoporthoz,

3. kép – Fotóképeslap cím nélkül, készült 1930 körül

amely nem az indiai eredetű romani nyelv valamelyik nyelvjárását beszéli, hanem egy dél-erdélyi, bánáti nyelvjárásokkal rokon, nyelvújítás előtti románt. A szórványos adatokból úgy tűnik, hogy a beások csak famunkával foglalkoztak, fémmel nem, miközben a meghatározóan fémműves cigányok famunkát is végeztek. Erre utal, hogy a foglalkozást jelölő családnevek között a Kanalas, Kalányos, Orsós jellemzően beás nevek, miközben az oláh cigányok között a Lakatos, Kolompár mellett a Rostás is gyakori. A jelenség logikus: a fémművesség több eszközt és kiterjedtebb szaktudást igényel, annak birtokában az egyszerűbb famunka is végezhető, fordítva azonban ez nem mondható el.

A beások fő termékei a fakanál, a teknő, az orsó és a rosta voltak, és mivel ezekre még a 20. század első felében is volt kereslet, ez megélhetést, archaikus életmódjuk fenntartását biztosította számukra. Mára a fateknő végleg kiszorult a háztartásokból, orsót szintén nem használnak, a fakanalat és rostát pedig ipari méretekben gyártják – a beások tehát több évtizedes késéssel ugyan, de a fémművesek sorsára jutottak. Egy részük integrálódott, egy részük pedig cigánytelepekre szorult, ahol olykor oláh cigányokkal keverten, de egymással nem házasodva laktak.

A 19. századi és korábbi képi ábrázolásokon a cigány faművesség, ha nem is gyakran, de szerepel, anélkül azonban, hogy a rajzoló a beásokat tudatosan azonosította volna. A képkészítőknek minden jel szerint fogalmuk sem volt a különbségről. Jellemző az „Oláh cigányok tanyája” feliratú képeslap, ami egyértelműen beás telepet ábrázol (4. kép).

4. kép – beás telep

VÁLYOGVETŐK

Ez a mesterség, pontosabban a mesterségről alkotott mai közfelfogás sok tekintetben hasonlít a lókupecségre. Az emberek közhelyszerűen „tudják”, hogy a cigányok hagyományosan vályogot vetnek, de többé-kevésbé rosszul tudják. A huszadik század előtt a vályogvetést a közönség még nem tartotta jellegzetes cigány foglalatosságnak, ez a vélekedés jóval későbbi keletű. Azt bizonyára a képelemzés és a néprajzi források együttes elemzésével lehet megválaszolni, hogy pontosan mi, a cigányság életmódjának milyen változása húzódik meg e jelenség mögött. Valamit azonban elárul a cigány mesterségek helyzetét 1949-50-ben vizsgáló Bakó Ferenc megállapítása: „A vályogvetés egyébként olyan mesterség, hogy a barkácsoló szegényparaszt, aki maga építi házát, a vályogot is maga veti.” Bakó úgy látta, hogy a vályogvetés csupán az 1950-es évek elejére maradt a cigányságra, a többi hagyományos megélhetési források elapadásával.

Míndez nem jelenti azt, hogy valamilyen szinten már a kezdeti időkben ne fordult volna elő, hogy a cigányok gyakorolták ezt a viszonylag könnyen megtanulható, de azért mégiscsak hozzáértést igénylő mesterséget. A szabadkeresztény gyülekezetéről híres uszakai romungró cigány közösség tagjai a negyvenes években mind vályogvetésből éltek, és mesterségük hosszú múltját jelzi, hogy a falu templomának anyakönyve szerint a plébános 1788-ban „tapasztó cigányt” temetett. ■

Bencsik Gábor PhD
történész

JÓVÁTÉTELT FIZET A ROMÁKNAK NORVÉGIA A II. VILÁGHÁBORÚ ALATT ELSZENVEDETT RASSZIZMUS MIATT

■ A norvég miniszterelnök, Erna Solberg a Roma Holocaust emléknapján bocsánatot kért, hogy a II. világháború alatt országa diszkriminálta a romákat, és nem engedte őket belépni területére, ami miatt cigány nemzetiségű emberek tucatjai haltak meg náci haláltáborokban. Solberg elsősorban a norvégiai roma lakossággal szembeni diszkrimináció miatt kért elnézést, melyet a II. világháború alatt és után, „az ország történelmének egyik sötét időszakában” szenvedtek el a hatóságok részéről. A miniszterelnök megígérte, Norvégia jóvátételt fizet az egykori áldozatoknak – ennek pontos összegét később állapítják meg. A miniszterelnök úgy értékelte, hogy az akkori hatósági gyakorlat a „rasszista és kirekesztő politika” csúcса volt. „Itt az ideje az erkölcsi leszámolásnak történelmünk eme sötét korszakával. Az állam felelősséget vállal elkövetett hibáiért, és azokért az igazságtalanságokért, amiket Norvégia tett a romák ellen.” ■

(Euronews,
2015. április 9.)

A MAGYAR CIGÁNY VÁLOGATOTT A PÁPAI AUDENCIÁN

■ A magyar cigány válogatott április 15-én, szerdán este játszott labdarúgó mérkőzést a Svájci Gárda csapatával. Szeptemberben lesz a következő forduló Budapesten. A válogatott tagjai Mezei István menedzser vezetésével részt vettek a szerda délelőtti általános meghallgatáson is a Szent Péter téren. Az audienzia végén lehetőségük nyílt, hogy találkozzanak Ferenc pápával. „A pápa pusztult minket, mi is őt” – nyilatkozta Mezei István a Vatikáni Rádióknak. A rendkívüli lehetőség nagy meghatódottságot keltett a csapat tagjaiban, hogy Ferenc pápa köré gyűlhetek, megérinthettek. Negyedik alkalommal játszottak a Svájci Gárda tagjaival. A csapat célja, hogy dicsőséget szerezzen Magyarországnak. Cigányok és nem cigányok együtt képviselik a Magyarországot 1995 óta. Bárhová eljutnak, barátokat szereznek az országnak. Arra törekszenek, hogy világszerte barátaikká tegyék az embereket. Eljuttattak egy levelet Ferenc pápának, amelyben azt írják, szeretnének a béke csapata lenni, és kérik, hogy fogadja el őket. ■

(radiovaticana.va,
2015. április 15.)

NEM HÁTRÁLTAT A CIGÁNY OSZTÁLYTÁRS

■ Ha körültekintően történelmi, a roma és nem roma tanulók együttnevelése úgy segíti a roma gyerekeket, hogy közben nem hátráltatja a középosztálybeli gyerekeket sem. Sőt toleranciára, együttműködésre nevel – állítja a Budapest Intézet elemzése. „A magyar közoktatásból az egyes korosztályok közel harmada kerül ki úgy, hogy nem rendelkezik a foglalkoztathatóságukhoz alapvetően szükséges képességekkel. Ez részben a pedagógiai módszerek elavultságával és a tanári szakma alacsony presztízse miatt egyre inkább kontraszelektált pedagógusi karal magyarázható. Részben pedig azzal függ össze, hogy a szegény vagy iskolázatlan szülők gyermekei gyakran osztály- vagy iskolaszinten is elkülönítve tanulnak, vagy a település egésze már egyfajta gettóvá vált, ahová szinte lehetetlen jó tanárt találni”. Az iskolai teljesítmények nagy különbségeit a hátrányos helyzetű népesség területi eloszlása, a pedagógiai módszerek eltérő minősége és a szegregáció mértéke együttesen magyarázza – derült ki a kutatásból. Azonban a munkaerőpiacon elismerten fontos készségek az együttnevelést alkalmazó bázisiskolákban minden esetben fejlettebbnek bizonyultak. ■

(Népszabadság,
2015. április 24.)

TANODÁK ÉJSZAKÁJA

■ Két szegedi roma tanoda közösen mutatkozott be a Tanodák Éjszakáján, amelyen bárki bepillantást nyerhetett az ott folyó munkába, megismerkedhetett az odajáró gyerekekkel és szüleikkel. Játékos foglalkozásokkal, bemutatókkal, filmvetítéssel, és természetesen autentikus roma zenével várták az érdeklődőket. Az országos programsorozatot a Szent Márton Caritas Alapítvány és a Számá Dã Noj Egyesület kezdeményezte azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a tanodai hálózat nehézségeire. Gondot okoz, hogy a pályázatok csak rövidtávú finanszírozást tesznek lehetővé, a tanodákban végzett munka azonban közel sem egy-két évre szól. A kezdeményezők azt szeretnék elérni, hogy kiszámíthatóbb legyen a tanodák pénzügyi háttere, és legalább 3 éves időtartamúak legyenek a pályázatok. ■

(*szegedma.hu*,
2015. április 20.)

CSÁNYI DÁVID AMERIKAI SOROZATBAN KAPOTT SZEREPET

■ Csányi Dávid eddig négy játékfilmben tűnt fel, és több színházi szerepet is kapott az elmúlt években. Legújabb munkájára a legbüszkébb: az amerikai diktátoros szériában, a Tyrant-ben fog feltűnni. Sokat gyakoroltam az angol szöveget, hogy minden jól menjen, végül sikerült bejutnom, vallotta a színész. Csányi Sándor unokatestvére Tyrant-ben kapott szerepéről egyelőre nem árulhat el sokat, annyit lehet tudni, hogy visszatérő karaktert játszik. „Volt saját lakókocsim a forgatás napjára, rajta a karakterem nevével, ez nagyon megmaradt bennem, korábban ilyenről csak álmodtam. Mikor megérkeztem a sminkbe, ott volt az egyik főszereplő, az Ihabot játszó színész. Bemutatkoztunk, kezet fogtunk és leültem mellé. Míg készült a hajam, az járt a fejemben, hogy napokkal ezelőtt mennyire elérhetetlenek tűntek ezek a színészek, és ez az első osztályú szint.” ■

(*origo.hu*,
2015. április 21.)

CIGÁNYMISSZÓS MOZGALMAK HATÁSA MAGYARORSZÁGON

■ A Cigány Módszertani és Kutató Központ gondozásában jelent meg, és a könyvfesztivál keretében sajtótájékoztatón mutatták be Budapesten a *Cigánymissziós mozgalmak hatása Magyarországon* című könyvet. A konferencia, mint ahogyan a könyv is, a Cigány Módszertani és Kutató Központ (CIMOK) munkatársai által éveken át a cigány emberek között végzett kutatás eredményeit mutatja be. A könyvbemutatóval egybekötött konferencián előadást tartott a Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió (MPE OCM) vezetője, a CIMOK alapítója, Durkó Albert, valamint a könyv társszerzői, Gyetvai Gellért és Rajki Zoltán. Durkó Albert, a Magyar Pünkösdi Egyház országos cigánymissziójának vezetője elmondta, hogy a kutatások eredményei azt igazolják, hogy a megtérők életében alapvető változásokat okoz a közösséghez való csatlakozás. ■

(*MTI*,
2015. április 23.)

TABU-SZERELEM 2.

NYUGATON A HELYZET

Előző számunkban két olyan dokumentumfilm elemzését harangoztuk be, amelyek témája többszörösen is a másság. A problémát körüljárandó, cikkünk első részében a magyarországi helyzetet felvillantó Bódis-dokumentumfilmet elemeztük, most pedig a folytatásban a téma nyugat-európai tükröződését vizsgáljuk.

■ Az általam kiszemelt nyugat-európai film egy finn rendező munkája, Iiris Härmä 2007-es dokumentumfilmje, amelyet azért is választottam ki, mert szinte tökéletes ellentétet találjuk benne annak a képnek, ahogyan

Az általam kiszemelt nyugat-európai film egy finn rendező munkája, Iiris Härmä 2007-es dokumentumfilmje, amelyet azért is választottam ki, mert szinte tökéletes ellentétet találjuk benne annak a képnek, ahogyan a többségi társadalom általában szólva is sztereotipizálja a cigány embert.

a többségi társadalom általában szólva is sztereotipizálja a cigány embert. A *You Live and Burn* (avagy eredeti finn címén: *Elää ja Palaa*) – a filmet látva ezt leginkább úgy fordítanám, *Mint a fáklya lángja* – a csönd filmje, képileg is minimalista, ám megrázó erejű munka. A sok fehér, a finnországi tél is jót tesz mindennek: a rendező karácsonytól karácsonyig követi egy cigány család életét – pontosabban egy

finn cigány testvérpárét, melynek érdekei a felelősségteljes felnőttkor küszöbén egyszerre ellentétessé válnak az anyjukéval: tekintve, hogy gyökeresen más értékrend alapján szerveződnek. A film központi témája csöndes beszélgetések mentén bontakozik ki (melyek sokkal inkább távolságtartók, visszafogottak,

mint az előzőekben elemzett Bódis-munka esetében: nem másznak bele egyáltalán a szereplők életébe) – melyekből elég gyorsan kiderül, hogy Mirella és Benja immár szűknek ítéli meg az édesanyjuk által rájuk erőltetett tradíciót, inkább gátnak tekintik, mintsem számukra felvállalható sorsnak. A film kezdetén Mirellának szinte nincsen irányítása az élete folyása fölött: kiderül, hogy éjszaka él és nappal alszik, egyik napról a másikra, céltalanul múlatja életidejét. Benja pedig névtelen leveleket kap, amelyben halállal fenyegetik, amennyiben megtagadja a tradicionális roma férfiszerepet. A beszélgetések az elmélkedés

határát súrolják, a főszereplők monológjai olyanira poétikusak, finom rezdülésekkel teltek, hogy a 2009-es nagyszombati Astra dokumentumfilm-fesztiválbeli vetítés végén az ott megjelent rendezőnek szegeztek az enyhén vádoló kérdést: nem megrendezett-e mindez? Felháborító, de szükséges kérdések az effélék, hogy szembesülhessünk saját jellegzetesen kelet-európai értelmezésbeli határainkkal – a többségi társadalom általános mentalitásában a cigány ember nem rendelkezik szabad akarattal, személyes célokkal, egyéni életúttal, nem képes saját sorsának alakulásáról dönteni; még a fiatalabb generációhoz tartozó kérdezők is devianciaként értelmezték, ha egy magát romának valló egyén nem a családi tradíciót, a számára előre kijelölt utat követi.

A film közepe táján ugyanis apránként kiderül, miért is érzi magát megbéklyózva a két, saját identitását kereső roma fiatal, miért nyűg számukra mindaz, amit anyjuk nekik a cigány férfi, illetve a cigány nő szerepéről tanít – egyébként igencsak kategorikusan és ellentmondást nem tűrően. Benja hol a szavaival, hol a könnyeivel küszködik, hogy rávegyesse az őt kérdezőt rendezőt, hogy ő nem olyan, mint a többi cigány férfi. Ő egy temetésen például sír, pedig azt a cigány férfinak nem szabad – de sok egyéb részletre is fény derül, és már mindenki rájön a teremben, hogy a fiú kétségbeesetten azt próbálja elmagyarázni, ő a férfiszerelem híve; de a rendező kedves makacssággal végigviszi a dolgot, felvállaltatja, kimondatja szereplőjével a kamerák előtt: igen, ő, Benja cigány és meleg – és hogy ebben nincsen semmi különös. Mirella története is kirívónak (és vállalhatatlannak) számít abban a közösségben: ő egyedül szeretne gyereket vállalni, csak gyereket, férj nélkül. A dokumentumfilm egy ponton eljut az előre valószínűsíthető szakadáshoz: miután anyjának elmondja magáról az igazságot, Benja elköltözik otthonról – és Mirellát is kiűzi a családi fészekből, amikor bejelenti, hogy immár gyereket vár.

A göröngyös életutakat kirajzoló munka által bepillantást nyerhetünk Finnország

etnikai-kisebbségi stratégiájába is: szociális központok segítenek a két roma fiatalnak munkát, lakást találni, megállni a helyüket

az általuk elképzelt életben, az általuk kitűzött célokat megvalósítva – nézőként olyan helyzetek tanúi lehetünk, amelyek erre mifelénk leginkább falanszterszámba mennek. Mert a film arról tanúskodik, hogy tényleg odafigyelnek

ezekre a cigány fiatalokra, átsegítik őket a szegregáció okozta pszichikai küszöbön – és ilyen értelemben a munka szép ívében helyet

...a film arról tanúskodik, hogy tényleg odafigyelnek ezekre a cigány fiatalokra, átsegítik őket a szegregáció okozta pszichikai küszöbön – és ilyen értelemben a munka szép ívében helyet kap a hepiend is: ellentétben az előző filmben bemutatottakkal, a szereplők itt megvalósítják álmaikat – részben legalábbis.

kap a hepiend is: ellentétben az előző film-ben bemutatottakkal, a szereplők itt megvalósítják álmaikat – részben legalábbis. A vetítés végén a (csoporton kívüli) kérdezők nyersen megkérdőjelezik egyes helyzetek valóságát azáltal, hogy megkérdézik a rendezőnőt: nem gondolja, hogy mindezt a cigányok csak azért panaszták el ilyen hosszasan, hogy pénzt sajtoljanak ki az finn államból?

Vajon megszabadulhat-e a társadalom a sztereotipizáló mentalitástól, az előítéletesség alattomos csapdáitól? Ha igen is, sok munka és még több idő lesz benne, még egy fejlettebb, jólétinek számító többségi társadalomban is – az elemzett dokumentum-filmek pedig ezen munkálkodnak. Az utóbbi film azért is tanulságos a kelet-európai néző számára, mert egy olyan társadalomról ad hírt, amely – legalábbis struktúrák szintjén – megpróbál előítélet-mentesen gondolkodni. Természetesen az is kiderül, hogy nem olyan egyszerű a tradíciótól ilyen értelemben való hirtelen elszakadás – megbomlik, felborul egy rendszer, amely addig végül is valamiféle biztonságot nyújtott, ha az érintett egyének boldogságát nem is biztosíthatta: a szakításukat követően nemcsak az anya esik depresszióba, hanem a két, saját vágyait felvállaló (valljuk be, bátor) fiatal is. A többségi társadalomban mégiscsak idegenek (Benja például feladja az olyannyira áhított új lakását, amelyet szociális

Mindkét munka egyúttal a többségi társadalom cigány-címkéiről is szól – legyen a helyszín akár Kelet-Európa, akár a Nyugat –; de egyúttal figyelmeztet arra is, az eddig súlyosan elhallgatott kérdésekről árnyalt és természetes módon is lehet (és kell) beszélni.

segélyként kapott, annyira fél, hogy megverik este, hazamenet: mert egy cigánynak nincs mit keresnie egy olyan elegáns negyedben) – és hiányzik a család megszokott melege (Mirella az anyja segítségét sóvárogja a gyereknevelés terén), amely addig mégiscsak lelki menedéket adott (a filmben felemlegetett félelmetes gyerekkori élmények ellenére is).

Akárcsak az előző lapszámban elemzett Bódis-dokumentumfilm, ez a film is tabutémát feszeget a tradícióértelmezés körül: a saját belső hangra hallgatni, saját kítűzött célokat követve boldogulni, felvállalva a családi kitaszítottaságot, a közösségi kirekesztettséget – avagy vakon követni egy mentalitásában, tradícióiban zártabb rendszerben működő közösség „életutasításait”, jól meghatározott sze-

repeket eljátszva a szűkebb társadalomban, mások által előre kijelölt, a mindenkori hagyománynak megfelelő életutakat bejárva? Mindkét munka egyúttal a többségi társadalom cigány-címkéiről is szól – legyen a helyszín akár Kelet-Európa, akár a Nyugat –; de egyúttal figyelmeztet arra is, az eddig súlyosan elhallgatott kérdésekről árnyalt és ter-

mészetes módon is lehet (és kell) beszélni. Mindazonáltal megjegyezhetjük azt is: mindkét film csoporton kívüli alkotó igazságát érvényesíti, akik a többségi társadalom színfalainak védelmében szemlélik a kimondandó igazságot, a szereplőik által felvállalható személyes életutakat – de érvényes lehet-e mindez ilyen formában, ugyanezzel a szabadsággal egy tradicionálisabb értékrendű társadalmi csoporton belül? Ilyen értelemben óriási a rendezők felelőssége: a filmek számos etikai kérdést is felvetnek, ezért az alkotóknak nagyon körültekintőnek kell lenniük – vigyáznuk kell, hol húzzák meg a határt, mert a kimondott igazságok szereplőik sorsát visszafordíthatatlanul ellehetetleníthetik. ■

-kk-

KONCERT

MÜPA

1095 Bp., Komor Marcell u. 1.

■ ANTHONY BRAXTON DIAMOND CURTAIN WALL QUARTET

2015. május 17. 20:00 – 21:30

FESTIVÁL SZÍNHÁZ

■ Az idén 70 éves multiinstrumentalista zeneszerző első magyarországi koncertjét 1982-ben, Győrben adta a Mediawave szervezésében. Itt zenélt együtt először a hazai free jazz iskolateremtő alakjával, Szabados Györggyel. Zeneszerzőként Cage, Stockhausen, Boulez és Schönberg határozta meg Braxton gondolkodásmódját. Legújabb formációjával, a Diamond Curtain Wall Quartettel hallható szerzeményeiben nagy szerepet szán a számítógépes zeneszerzésnek.

■ BASSEKOU KOUYATE & NGONI BA

2015. május 27. 19:30 – 22:00

FESTIVÁL SZÍNHÁZ

■ Bassekou Kouyate 1966-ban született Maliban, a griot-k – vagyis a zenészek és történetmondók – kasztjában. A legősibb nyugat-afrikai húros hangszer, a ngonni mestere. Már debütáló, *Segu Blue* című albumával elnyerte a BBC-től „Az év afrikai előadója” és „Az év afrikai lemeze” címet, újra divatba jött ez a kis pengetős instrumentum. A Művészetek Palotájába tavasszal megjelenő új albuma turnéjával érkezik, a mali blues és a pszichedelikus rock narkotikus elegyével.

TRAFÓ KORTÁRS MŰVÉSZE- TEK HÁZA

1094 Budapest, Liliom u. 41.

■ SHASHANK SUBRAMANYAM – AZ INDAI KLASSZIKUS ZENE MESTEREI XVII.

2015. május 17. 20:30

NAGYTEREM

■ A Grammy-díjra jelölt bansuri, azaz bambuszfluvola-játékos, Shashank 25 évnyi indiai klasszikus zenei életművével a háta mögött a világ szinte minden híres koncerttermében megfordult már, de Magyarországon most ad először koncertet. A koncert előtt, 20 órától a *M.S Subbulakshmi – a karnatikus zene legendás énekese* című dokumentumfilm látható magyar felirattal.

KIÁLLÍTÁS

2B GALÉRIA

1092 Bp., Ráday u. 47.

■ VIZAFOGÓ 1968 – Kovács Endre kiállítása 2015. május 12 – június 5. Megnyitó: május 12, 18:00

■ Kovács Endre művész barátaival személyes érdeklődésből kirándult a Vizafogóra, hogy megörökítse egy szegényes és szokatlan körülmények között élő cigány család életét. Az előhívatlan negatívok egy olyan világ lenyomatai, amelyben a szegénység ábrázolása, és a hozzá társított fogalmak ma már nehezen értelmezhetőek. A nyilvánvalóan nehéz életkörülmények ellenére a képeken szereplők derűsen, közvetlenül viselkednek a ka-

merával felszerelt fotós jelenlétében, ám gesztusaik természetesen nem a korszak propagandájának 'hurrá-optimizmusát' idézik.

RENDEZVÉNY

1084 Bp., Mátyás tér

■ ROMA ELLENÁLLÁS NAPJA 2015. május 16. 16:00 – 20:00

■ 1944-ben ezen a napon az auschwitz-i cigány táborban a roma nők és férfiak ellenálltak a barakkot körbevevő SS tiszteknek, akik megkísérelték őket halálba küldeni. E nap eseményei egyelőre alig vannak jelen az európai történelmi tudatban, az elmúlt években azonban egyre több szervezet kezdett el azon dolgozni, hogy minél többen megismerjék e hősiesség történetét. Az eseményt a Phiren Amencia Nemzetközi Hálózat, roma és nem roma aktivisták szervezik. A színpadi programokon fellépnek többek között a Snétberger Központ diákjai, Színész Bob és a Lashe Shave zenekar – a műsorvezető Farkas Franciska. Opre Roma!

Roma Nap az

ORŐ-ben

*Nemzetközi Roma Nap
Április 8.*

Nő az esély!
Zárórendezvény a
Magyar Tudományos
Akadémián

